Eksperdid: petturid kasutavad ära inimeste usaldust digiriigi vastu

6 kuud tagasi - 03.05.2026 Autor: AM

Eestis langeb petturite ohvriks iga päev kümneid inimesi, kus paljudel juhtudel kasutavad kurjategijad ära inimeste usaldust digiriigi ja selle teenuste vastu.

Keskkriminaalpolitsei ja Coop Pank jagavad, kuidas ennast järjest osavamaks muutuvate pettuste eest kaitsta.

Petturid ei helista esimesena kunagi politsei või panga nimel, vaid esimene kontakt tehakse tavalise teenusepakkujana esinedes. „Praegu on levinud, et helistatakse tervishoiutöötaja nimel, näiteks perearstikeskusest, ja öeldakse, et on vaja visiidiaeg panna. Sellega üritatakse panna inimest sisestama oma PIN-1 koodi," räägib Keskkriminaalpolitsei kelmuste ennetamise ja lahendamise keskuse juht Jaagup Toompuu.

Nii on esimene kõne Toompuu sõnul mittemidagiütlev ja ei pruugi kohe häirekellasid inimese peas tööle panna. „Siis tuleb aga teine kõne, kus helistajaks on väidetavalt panga turvatöötaja, kes ütleb, et inimese pangakontol on toimunud tavapäratuid raha liikumisi ja uuritakse, kas ta on saanud hiljuti kahtlaseid kõnesid. Sellega lükatakse inimesel emotsioon üles, pannakse kiirustama ja üritatakse ta tuua sellesse legendi sisse."

Petturid on väga enesekindlad ja käituvad professionaalselt. „Inimest hoitakse telefoni otsas kolm, neli, isegi kaheksa tundi ja töödeldakse teda. Selle inimese jaoks on see üks kõne, kus on teda tabatud hetkel, mil pea on ehk veidi laiali. Petturile on see päeva 10. kõne, karjääri võib-olla 10 000. kõne. Inimesed, kes kõne vastu võtavad, on alati väga tugevas kaotusseisus kohe algusest peale," tõdeb Toompuu.

Petturid panevad kiirelt tegutsema, et ohver ei jõuaks mõelda

„Inimesed usaldavad meie digiriiki ja see, kuidas petturid inimeste poole pöörduvad ja kiirustama panevad, turvatunnet tekitavad, usaldusväärsust loovad, see kõik paneb inimesi pettureid usaldama," sõnab Coop Panga „tunne oma klienti" tiimijuht Kristi Heinla. „Samal ajal on nad väga teadlikud, mis meil ühiskonnas toimub. Näiteks kui pankades tulevad mingid uued tooted või

teenused, siis nad jälgivad ja kohanevad väga kiiresti," lisab ta.

Selleks, et petturid ei saaks usaldust ära kasutada, tasub teada, kuidas Eesti riigiasutused ja pangad töötavad. „Näiteks ei kaasa politsei inimesi kunagi telefoni teel salajastesse operatsioonidesse. Coop Panga turvajuht ei helista ja ei palu teil kaasuda operatsiooni, millega üritatakse maha võtta nende enda panga töötajaid," räägib Toompuu.

„Võta endale see hetk, et mõelda rahulikult läbi, kas see asi, mis ma teen, on õige ja usaldusväärne. Ei tohiks kiirustades midagi ära otsustada," sõnab Heinla. „Kui on vähegi kahtlus, pane kõne ära ja otsi ise õige telefoninumber, helista, lepi ise kokku," lisab Toompuu. Sellega hoiab tema sõnul ära sisuliselt 90% pettustest.

Pettused on niivõrd edukad, kuna viimastel aastatel on sellesse ärisse pandud kõvasti ressurssi, teisalt mängib Toompuu sõnul olulist rolli ka asjaolu, et petukõnesid tehakse eesti keeles.

„Kui möödunud aasta alguses tehti seda veel tehisaru kasutades ja suhteliselt nurgelise häälega, siis umbes 2025. aasta aprillis said petturid tööle ja välja õpetatud eesti keelt emakeelena rääkivad inimesed," ütleb ta. Kuna inimesed polnud selleks veel valmis, siis on teadlikkuse tõstmine selle kohta võtnud Toompuu sõnul aega.

Selle kõrval tõi kurjategijatele edu ka see, et eelmise aasta viimases kvartalis hakati sihistatult ründama ettevõtete juhte ja raamatupidajaid.

Lisaks tuleb järjest enam arvestada kõnehääle võltsingutega, kus kasutatakse mõne tuntud inimese või hoopis lähedase pereliikme häält. „Näiteks laps helistab, et ta on sattunud õnnetusse, kuigi tegelikult inimene teab, et tal laps kõrvaltoas magab," toob Heinla välja. Toompuu soovitab sellisteks puhkudeks leppida lähedastega kokku salasõnad, et vältida olukordi, kus puhtalt häälega oleks võimalik kedagi ära petta.

Õngitsused ja libaloosid pole kuhugi kadunud

Rahaliselt kõige suuremaid kahjusid tekitavad telefoni- ja investeerimispettused, aga nende kõrval on Heinla sõnul endiselt levinud ka erinevad libaloosid, kus väljalubatud summa motiveerib inimesi niivõrd palju, et ei mõelda läbi, kuhu ja kellele oma andmeid antakse.

Pankade vaatest on kõige rohkem näha õngitsuspettuseid läbi poodide ja pankade nimel tehtavate libalooside. Ta toob välja, et viimasel ajal on palju ka

seda, et helistab näiteks kullerfirma ja ütleb, et inimesele on tulemas mõni kiri või teatis, mida tuleb kinnitada. Sageli ollakse sellistes olukordades varmad oma andmeid jagama.

Looside kõrval võib sotsiaalmeedias tihti näha ka erinevaid küsitlusi, kus pakutakse vastamise eest sadu eurosid. Tihti tehakse neid pankade nimel, kuna need äratavad rohkem usaldust.

Möödunud aastal olid õngitsustega tekitatud kahjud politsei andmetel umbes kolme miljoni euro juures. „Nädala sees tehakse kõned ja nädalavahetusel saadetakse õngitsusi. Aga õngitsused, eriti e-maili teel saadetud e-kirjad, ei jõua enam väga läbi, kuna suurtel teenusepakkujatel on filtrid päris heal tasemel. Seetõttu üritatakse rohkem saata õngitsusi inimeste telefonidele, kuna seal on vähem võimalusi kontrollida lingi saatjat ning ka usaldus sõnumina tulnud info vastu on suurem," räägib Toompuu.

Samamoodi esinevad petturid sotsiaalmeedias rahatarkuse edendajatena, luues libakontosid ja kirjutades otse inimestele, pakkudes suure tootlusega investeerimisvõimalusi. Näiteks luuakse libakonto Kristi Saare, Kristjan Liivamäe või Rahakrati nimel ja kantakse raha petturitele.

Raha tagasisaamise tõenäosus on väike

Nii Heinla kui ka Toompuu tõdevad, et petturitele kaotatud raha tagasi saamise lootus on väike, kuna raha üritatakse võimalikult kiiresti Eestist välja saata või liigutada see hoopis krüptovaluutasse.

„Kõige esimese asjana võta oma pangaga ühendust, palu kõik ülekanded blokeerida ning sulge oma kaardid. Siis on aega kõiksugu teiste asjadega tegeleda," rõhutab Toompuu. Ta tõdeb, et ohvrite raha on küll tagasi saadud, aga nii Eesti kui maailma kogemus näitab, et see on pigem erandlik, kuna raha liigub minutitega läbi mitme erineva riigi. Heinla toob välja, et lisaks on petturid näinud, et pangad tegelevad aktiivselt pettuste tõkestamisega, mistõttu liigutakse rohkem tagasi sularaha kasutamise suunas.

„Pettuste vältimiseks kehtivad lihtsad põhimõtted – kõnede puhul võta paus, katkesta kõne, kontrolli vajadusel info üle. Linkide puhul vaata aadressi, kuhu see suunab. Emailide puhul veendu alati, et tegemist oleks õige inimesega," võtab Heinla kokku.

- Uudised

- Turvalisus

Pilt

